

In muntii Neamțului *)

— Spre Nichit —

.... Adouazi, dimineată, cînd porțile ce străjuiau intrarea din cîmp în ograda Floricicui, se închiseră, scrișnind în urma mea cu neunse și hrențuite incheeturi de fer ruginit, mi se păru că ceva ascuțit mă înțeapă în suflet, sau că ceva greu și înalt îmi cade pe spete, și că răsuna a sec din lumea aceasta tocmai în lumea cealaltă!...

Și cum măsuram eu sau, mai bine zis, cum măsură Pisi-
cuța, la gebea, drumul plin de colb, de pe care soarele, de o su-
liță înalt pe ceruri, nu sorbise încă umezeala diminetii, — toate lu-
crurile, sub ochii mei, luau înfățișările aiurite din lumea cealaltă.
Soarele, ce plutea în albastrul adînc și pînjinit de ceată al bol-
ților cerești, se uita, parcă, chiorș la mine cu înțepenirea lucie
și sticloasă a unui ochiu de mort înșot și încremenit în umbra
depărtată a orbitei sale vinete și reci; arborii însă rari de pe
marginea drumului, în neclintita lor însuflețire, trimeteau, parcă,
din înălțime, cu șoapte de frunze și de vînt, ultimul «rămas
bun» celui ce calcă pentru cea din urmă oară hotarele așezate
între cele două lumi; adierile răcoroase și ușoare din răsărit îmi
atingeau fața și treceau pe fruntea mea ca filiiul rece și flo-
ros de aripi fantastice ale unui stol de lilieci cu zbor negru,
iute și tăcut; florile cîmpului mă priveau cu ațiția ochi roșii ai
duhurilor pustiului; Pisiuța, străbătînd, parcă, drumul înalt al
celor nouă vămi, mi se părea că merge pe o cale îngustă nu-
mai cît o muche de cuțit și, hipnotizat de eterna legănare a pa-
sului ei, așteptam pe flece minut să mă prăbușesc în noianul
gol și fără fund de sub picioarele mele... Ființa mea se topise,
se idealizase și, ca un fir de ață fără sfîrșit, mi se părea că su-
fletul meu se deapănă lung în urma mea...

— Sărmane om, sărmane lut netrebnic și peritor!... cuge-
tam eu mergînd la gebea. — Pentruce, adică, cel ce te-a plasmuit,
a mai înveninat atomul nimicniciei tale cu năzuinți vecine cu
nebulia?... Și dacă, din noroiul în care te-a înmormîntat pîna
la git, ți-a îngăduit să ridici capul și să îndrepti, arare, ochii

*) Vezi „Viața Romînească”, II, 2.

tăi spre ceruri, pentruce, lingă o clipă de sublim, a așezat o eternitate de ridicol? Pentruce, cu descintece și cu vrăji dumnezești, să se sape țăpăstii fără fund și fără de margini între două sărutări; și pentruce, încă, între două inimi îndrăgostite, să se ridice, ca un zid de oțel, o efină formulă sacramentală? Și, mai la urmă, pentruce?...

Intorsei capul și privii îndărăt...

Prin cerdacul larg din față, stăpina de casă nu mai trebuia nimic... În haină albă de dimineața și cu capul slobod învâluit în o grimea tot albă cu țurțuri mici de mărgele roșii pe margine, făcuse unghiu drept din brațu-i alb, rotund și gol până la cot; cu palma-i diafană pusese despre soare o mică perdea trandafirie privirii; cu celalalt braț, săpat în marmură vie, stătea răzamată de balustrada cafenie a cerdacului și, nemișcată, privea în zarea depărtată a drumului... O mai frumoasă cariatidă nu se putea închipui... Și din soare nici o rază nu se mai dispriuse, și de pe ceruri nici o stea nu se mai mistui... Cel mult dacă depărtarea sorbea treptat în adîncurile sale chipul alb al Floricicăi, desprins încă de pe zare și incremenit în aureola de lumină țăsută în jurul ei de razele de aur în pulbere ale soarelui curat de dimineață... Ridicai în aer imensa mea pălărie neagră și de trei ori o închinai ca pe un steag cernit înspre apus... Din cerdacul larg din față filfii ca răspuns și de trei ori se închină spre răsărit, cu nestatornice forme de vînt, faldurii molaticii și roșii ai unei batiste subțiri, și... depărtarea smulse soarelui o rază și golul inghiți cerului o stea... Iar între apus și răsărit, o adîncă mare de întuneric se lăți... Dincolo de marginile răsăritene ale acestei mări, se întindea taina nesfirșită a lumii celeilalte...

— Sărmane om, sărmane lut netrebnic și peritor!... cuge-tam eu legănîndu-mă la gebea prin lumea subțire a umbrelor, — Pentruce adică?...

Și drumul de sub copitele Pisicuții răsuna a sec și a hodorogit... Intrasem pe un pod ce tăia deacurmezișul peste Bistrița. Nu știam nici ce pod era acesta și nici încotro ducea. De oarece, însă, marșrutul îl lăsasem cu totul pe sama Pisicuții, nu căutai să mă dismeticesc unde mă aflu; mă mulțumii, doar, să opresc la mijlocul podului statua mea equestră și, din aerul înalt, să-mi las și gîndul și privirea, să lungece un minut pe cursul fugător al undelor... Și dacă niciodată n'ai avut, fie bărbăția, fie fantazia de a-ți scutura de pe suflet și de pe inimă prostiile omenești, după cum un arbore, la suflarea vîntului, își scutură foile sale netrebnice și seci, atuncea, de sigur, că n'ai rămas, în totdeauna, decît ceea ce ești: o păcătoasă «ființă superioară», un nemernic «Împărat al Făpturii...» Și nu te-ai simțit prin urmare, nici topîndu-te sub o rază de soare sau o mîngiere de vînt, nu te-ai putut nici intrupa în norul alb, ce pluteste pe înalte și albastre aripi de văzduh... Nu te-ai simțit, cu alte cuvinte, o clipă măcar, trup din trupul și suflet din sufletul larg al naturii!... A sta suspendat în aer și neclintit de-asupra unui

curs de apă ce lunecă grăbit sub picioarele tale, a porunci, cu puterea voinții tale, gîndului să-ți incremenească în suflet și singelui să-ți înghețe în vine, a opri în sinul tău bătăile pripite ale ceasornicului înconștient ce-ți socotește neîndurat clipele scurte ale vieții, a te prefăce în cremene însuflețită sau în ființă decremene, ce pricepo cu simțul potențiat al urechii tale susurul colosal și nehotărît al imensului curs de viață ce însuflețește vinele lucrurilor, a sta tu singur neclintit în universală lunecare a totului către nesfirșit...

—Cît e de dulce.—cugetam eu—să ai din cînd în cînd, cite un minut, măcar, de sublimă nebulie! Și cum stăteam eu pironit cu privirea pe spetele goale și fugătoare ale unei șagalnice unde, ce se scâldea cu o nerușinată nevinovăție în razele soarelui, deodată totul se opri; Firea incremeni pe loc și statua mea equestră, cu pod cu tot, o plecă la goană pe cursul Bistriței la deal! Clipa neclintită a eternității mele se topi în văzduh, izvorul de viață vie deveni putrejun, hlamida dumnezeirii îmi căzu de pe umeri... Iar la capra din potrivă a podului, un individ cu fața îmbujorată de somn, răsărit în calea mea dintr'un fel de coteneală de scînduri, cu un soiu de obraznică oficialitate în mișcări, îmi făcu semn să mă opresc și, fără nici o «bună dimineața» sau «cale bună», întinse înspre mine o mîină ruginită și-mi ceru 12 bani.

— Pentru ce?—il întrebai eu—și de ce numaidecît 12 bani?

— Brudina, curcane; cite doi bani de fiecare picior de vită, îmi răspunse el scurt și hursuz.

Și după ce mă încredințai, numărînd cu îngrijire, că eu și Pisicuța, la un loc, aveam tocmai șase picioare de vită, scosei 15 bani și, dîndu-i somnorosului meu individ,

— Ține, prietene; iaca 15 bani; n'am 12 potrivii. Trei bani rămîi ca plătiți, pentru un picior și jumătate de vită, pe cînd m'oiu întoarce.

Lucru se păru de tot firesc omului meu, care abătînd cu o veche obicinuință clapa degetelor peste bieții mei gologani, fi înmormîntă iute în fundul ruginit al palmei sale și, fără nici o ceremonie sau «drum bun» îmi întoarce spetele, intră în culcușul său și trase după sine, cu zgomot hodorogit, ușa de scînduri uscată a coteneții sale. Eu dădîi calcăe Pisicuții și-mi căutai de drum.

Și fiindcă ideile mari au la rădăcina lor, mai totdeauna, lucruri mici,

— Ce nesocotintă—cugetam eu foarte serios—pe capul cîrmuitorilor noștri!... De le venea lor în minte să așeze biruri nu numai pe cite capete, ci, mai cu samă, pe cite picioare de vită sînt în țara aceasta, ce nesecate izvoare de aur ar fi mai curs în visteriile largi ale scumpei noastre Patrii!...

Și legănat, cu desagi cu tot, ca o limbă de ceasornic, de eterna gebea a Pisicuții, scurtam încet și fără țintă drumul către necunoscut... Iar de prin îndoiturile posomorite și adinci ale imensului amfiteatru albăstriu al munților din dreapta, negurile

albe se ridicaseră și se mistuieră în văzduh și, în locul lor, o nesfârșită și subțire rețea viorie de aburi aurii se așternuse peste marea frământată, parcă de valuri, a brădetului negru-verde, ce umplea cercul vederii de jos, de la pământ, până la hotarele senine din înaltul cerului... Din vale și de pe stînga se furișau până la mine sclipirile scurte și fugătoare ale Bistriței, ce duneca grabită, cînd răsfațîndu-și golicinnea sub razele deja iuți ale soarelui, cînd aruncîndu-și peste umeri haina țesută din umbra tainică a luncilor tinere de sălcii și de arini.

Mersesem trei ceasuri fără oprire și, alit eu cit și Pisicuța, simțeam nevoie de odihnă. Și fiindcă Pisicuța, iubitoare de singurătate ca și mine, descoperise sau alesese, poate înadins, un drum, pe marginea căruia nici casă nici crișmă nu se pomenia, mă hotărîi a petrece ceasurile de arșiță ale zilei și să-mi fac popasul obicinuit în vreunul din nenumăratele adăposturi de umbră verde și tănuită, pe care singuratecele împrejurimi mi le puneau la îndămină. Cîrnii la stînga și scoborii în umbra adîncă a unei tinere lunci de arini de pe malul Bistriței. Intr'o poeană mică așternută cu o earbă scurtă, deasă și de un verde gingaș și parcă anume săpată în semicerc în desișul arinilor, deasupra și pe marginea înaltă a malului Bistriței, îmi așezai conacul meu de zi. Deschिंगăi tafturii Pisicuței și-i luai povara din spete; iar pînă ce să așez eu șaua și desagii la rădăcina unui arin, Pisicuța și luă o bae de spete și de coaste în iarba verde și răcoroasă a poenii; se sculă iute, se scutură plină de mulțămire și, virîndu-și botu-i negru și fin în iarba fragedă, începu a paște. Și fiindcă pîldele bune trebuiesc urmate, îmi lepădai și eu hainele, mă virii în apă și, apoi, fiindcă din anumite împrejurări, nu puteam împărtăși cu Pisicuța fragetul ei prînz. desfăcui desagii și mă pusei în cale să-mi stîmpăr și eu foamea, care, după bae mai ales, începuse a deveni neîndurată. Băgăi de samă, însă, că desagii mei suferiseră o infrațiune, dar că hoțul, în loc să iee, pusese; astfel, găsii înlăuntru un mare pachet cu îngrijire făcut și frumos legat, deasupra căruia sta scris ca motto: «pof-tă bună». În pachet pui friplii, ouă răscoapte, prăjituri, pînișoare mici și rotunde de casă, mere domnești... Dintre mere, unul singur era învălit frumos într'o hirtie roșie, subțire și legat cruciș cu o îngustă cordea aurie, întocmită de-asupra într'un mic și foarte meșteșugit fiong.

— Aș prinde rămășag—cugetam eu—că acest măr e pus de diavolul de Magda...

Și nu mă înșelăi: cînd dezlegai cordeana și desfăcui învălitoarea, găsii înlăuntru un mic și cochec patriat de hirtie albă, pe care sta scris: «dela Magda»...

— Hotărît—îmi ziceam eu în gînd—că acest diavol de Magda nu mă slăbește nici în lumea aceasta...

Și mușcai cu furie din măr...

Iar din lumea aceasta, mi se păru că aud pe Magda țîpînd tocmai din lumea cealaltă.

De cite ori inchipuirea nu intrupează nălucirile deșerte ale minții!..

Și nu știu pentru ce, cum mîncam eu ouăle răscoapte, mi se păreau că-s moi și căutam, prin urmare, să es la capăt cu ele după metoda analitică a d-lui Georges; cu virful a două degete desfăceam foarte artistic de pe ciolane carnea de pui fripți, iar ciolanele, în mod inconștient, le înșiram pe iarbă, ca pe marginea unei farfurii; tăiam foarte elegant mărul în patru felii și încă și mai elegant despoiam feliile de coajă; ba fu un moment, cînd mi se păru că m'ros a pele rusască, că virfurile musteților mi se suiseră deasupra nărilor și că, în locul sălbatecului meu păr, mi se întinsese pe creștet luciul pustiu și gol al cheliei. Impinsei și zvirlui în toate părțile și din toate puterile, cu minile și picioarele, coji de ouă, coji de mere, ciolane de pui; ba, cu o îndemănare căpătată de copil, mi se pare că trimesei, cu virful c'obotei, tocmai în mijlocul Bistriței, vr'o două prăjituri și vr'o cite-va pînșoare pentru peștii, care, din fundul apei, holbau, poate flămînzi, ochii la mine.. Ori cum, mîncai, mă săturai și, mai presus de toate, remăsei cu incredințarea că, așa cum mă găseam, eram totuși destoinic de cea mai aleasă și mai înaltă educație..

— Și, cu toate acestea, de cite ori—mă gîndeam eu legînd desagii la gură—de cite ori biata maică-mea, D-zeu s-o erte, nu m-a plesnit cu lingura și cu furculița peste mîna și peste gură!..

Ca chestie de pvedere, pripnii pe Pisicuța de rădăcina unui arin; la tulpina altuia îmi așezai desagi drept pernă, mă înfășurai în mantaua mea imensă, îmi îndesai pălăria peste urechi și mă lungii perpendicular pe cursul Bistriței... E așa de dulce să chemi somnul în murmurul apelor, în răcoarea verde a luncilor, sub mingierile moi ale vinturilor!.. Și totdeauna m-am mirat, cum de n-a trăsнит prin minte nici unui rege sau împarat, să cerceteze cam unde s-ar putea găsi cheia tuturor fericirilor!?... Ce frumos ar fi înlocuit ei atunci coroanele lor de nestimate cu o largă și neagră pălărie mare și colbăită; ce lin n'ar fi străbătut ei poate la gebea pe spetelo unei Pisicuți meleagurile pustii ale bunului D-zeu, cu cită dărnicie nu le-ar fi pus datătorul a toate, la îndămină, ciupercile munților și apa limpede a piraelor; ce dulce nu s-ar fi legănat ei în visuri fericite cu capul pe bolovani sau pe desagi; ce saltele moi de iarbă verde nu și ar fi așternut ei spre odihnă!.. Decit vezi! cînd te umflă prostia în spete, las pe ea, că te sue până și pe treptele cele mai de sus ale cîrmuirii popoarelor!..

Și cum mijiau ochii mei painjiniți și pe jumătate acoperiți de pleoapele-mi grele de somn, mi să părea că Bistrița curgea pe sub marginea răsfrîntă a pălăriei mele și, curgînd, mi se părea, în fantasmagoria dintre vis și aveau, că mă tiraște, cu mal cu tot, pe cursul ei la vale...

O! dac'aș ști că un destin
Spre-același țel ne mîna,
M-aș arunca'n al vostru sin
Ș'am merge împreună...

cugetam eu cu privirea ațipită pe lunecarea grăbită a undelor ei și cumpănindu-mă pe hotarele dintre somn și trezie.

Plecapele-mi căzură greu peste ochi ca o perdea neagră cu flori de lumină trandafirică... adormii.

Cînd mă deșteptai, soarele pășise de mult peste meridiană și umbrele luncii, împinse de lumina razelor lui, înaintau, lungindu-se, încet spre răsărit; căldura zilei era covârșitoare și nu îndrăznii încă să părăsesc răcorosul meu adăpost de umbră și verdeată; cel mult dacă, de astă dată, făcu și Piscuța o bae împreună cu mine și dacă, amîndoi, ne desfătaram ca doi fericiți, mai bine de o jumătate de ceas, în undele albăstrii de cristal rece și curgător ale Bistriței, în timp ce eu, după bae, ușuram desagii de ultimele merinde. Piscuța scoțocea și ea, pe ici pe colea, iarba rămasă prin indoiturile mai adîncate și mai umede ale poenii. Cînd soarele fu la trei părți din drumul său pe ceruri, și sta să cumpănească dîncolo de piscurile depărtate și viorii ale muctîilor *Calului*, aruncași șaua și desagii pe spetele Piscuții, încălecai, suni dimbul și apucași drumul de coastă, ce teae spre mează-zi.

Nu știu cum vor fi alții; cît despre mine, știu alita, că perd măsura timpului, de îndată ce rămîn pe voea slobodă a pornirilor mele de sălbatec, cînd, adică, biruit de dragostea neînfrînată a singurătății, îmi șterg urma dintre oameni și mă mistuiesc, sub imboldirile ei, în necunoscutul larg al Naturii, ca o frunză minată de nestatornicia vinturilor.—Și soarele poate prea bine țivi cu aur marginile rupte ale norilor, ce se întind în fășii lungi de-asupra apusului său; poate prea lesne stăpînitorul zilei să dispară în noianul de flacări, ce se aprinde pe hotarele dintre amurgul nostru și aurora altor lumi; umbrele se pot ridica din adîncuri și pot arunca lîntoliul lor mohorit peste zările fără sfîrșit ale răsăritului, chiar vîrfurile pălăriei mele, suit pe picioarele de umbră deșirată ale Piscuții, își poate trimete chipul său boțit din țara apusului, plină de întuneric, tocmai în împărăția trandafirică și departată a zorilor... Făptuitorul a toate își poate, mult și bine, învîrți ca o sferlează între degete universul său întreg în golul orb al adîncurilor, toate se pot... Sufletul meu singur nu e în stare să audă și să priceapă scîrțîitul fantasmagoric, cu care timpul întoarce, din fundul veșniciei, cheja colosală și ruginită a Făpturii... Iată pentru ce, cum mergeam eu pe spetele Piscuții ca un sac umplut cu gînduri, nu prinsei de veste nici cînd soarele scobor se treptele văzduhului spre lumea cealaltă, nici cînd munții de pe dreapta mă înmormîntase în umbra lor posomorită, nici cînd luceafărul de sară își țintuise în negrul albăstriu al cerului chipul său viu de lumină scînteietoare, nici cînd «regina nopții moartă» pe năsalie de nouri albi începuse a pluti pe căile deșerte ale umbrelor înalte... Mă oprii în drum și cătai împrejur... tăcere, noapte și pustiu... Cel mult, dacă de prin cositură cite un greer rar mai țirica a noapte și a tîrziu... Totuși, mi se pără că, de pe dreapta, străbate din desiimea neagră a pădurilor, până la mine, pîiuitul depărtat și r-

șietic al unei flăcări înghițite în răstimpuri de întunecul des al nopții... Într'acolo făcu din friu Pisticuții chip să apuce, și într'acolo apuca și ea.—După puțin, izbutii să es pe pipăite din desişul încilcit al pădurii în luminişul unei poeni, în care, pe cît putui, de o cam dată, deosebi din departare, trei oameni trebăluiau nu ştiu ce împrejurul unui foc; un cine se însărcină să-mi vestească sosirea și, sculindu-se iute de unde stătea—se vede—lungit, se răpezi. lătrind furios, înaintea Pisticuții și năzui s'o apuce de hot; dar Pisticuța ridică capul și cînele mușcă aerul; încercă s-o atace pe la spate, dar o copită cu măiestrie și la timp îndreptată în potriua încăpăținatului dușman, îl făcu să se rostogolească schiolălăind, și cu aceasta să înceteze și ostilitățile. Eram acum lingă foc și lingă oameni, care se pregăteau, poate, să vină în ajutorul cînelui lor.

— Bună vremea, oameni buni, zisei descălecînd și adresîndu-mă în deosebi unui moșneag lung, verde și drept, care stînd în picioare, scurgea dintr'un ceanun apa clocotită, în care fersese niște drele și niște urechiuși.

— Mulțămim d-voastră, răspuse el scurt, aproape fără a mă privi și rostogolînd într'o mare strachină de lut drelele și urechiușile ferte, din care eșiau aburii ferbinți.—Na, măi Ghiță, ia vezi și tu de mămăligă, zise el, dînd ceanunul unuia dintre flăcăoani.—Și tu, măi Țăcălie, ia mai închipue niște uscături pentru noapte.

Și pînă ce Ghiță să așeze ceanunul de mămăligă pe capătul unei cujbe, într'o bae de flăcări, pînă ce Vasile să vină tirînd după el o întreagă pădure de vreascuri și de uscături, eu luai șeaua și desagii din spetele Pisticuții și o priponii de un țaruș, mai de-o parte, în largul poenii.

— Iaca așa, moșule, zisei eu, venînd lingă bătrîn—cu voe, fără voe, dar pentru noaptea asta o să fiu musafirul d tale.

-- Voea la d-voastră, domnișorule, răspuse moșneagul, scotînd din niște desagi, ce stăteau mai de-o parte, o căpățînă de usturoiu și pregătîndu-se a-i ucide căteii într'o scălfă de lemn, cu o peatră lungăreață, groasă și rotundă ca un pisoiu.—Dar, dacă nu vi-i cu supărare, încotro mergeți d-voastră pe vremea asta și pe lanurile aeste, domnișorule?

— Drept să-ți spun, moșule, aș putea să-ți spun de unde vin, dar unde mă duc, mai bine ai putea să știi d-ta, sau cel de sus.

Moșneagul se opri un moment din curățîr căteii de usturoiu și mi privi nedumerit, fără să-mi răspundă.

Apoi adresîndu-se lui Ghiță,

— Ia vezi, măi Ghiță, de cea mămăligă și-o fă mai mare; și tu, măi Țăcălie ia vezi de vr'o două brazde mai zvințate, să facem un așternut pentru dumnealui.

— Mulțamesc, moșule, mulțamesc; o să împărțășesc și cîna și o să dorm și pe așternutul d-tale; dar dacă nu te superi, ai putea să-mi spui cum te cheamă și de unde ești?

— Apoi, domnișorule, noi sîntem tocmai de pe lingă Orășu și mie-mi zic Alexandru Coșofleață. Am venit aici după o leacă

de iarbă pentru vitișoarele noastre, pe la noi nu s'a prea făcut vara asta, și-i scumpă de tot.

— Și ilacăuanii sînt băeții d-tale?

— Ai noștri, domnișorule, și mai sunt acasă vr'o cinci mai mărunței.

— Sa-ți trăească, moșule; d'apoi știi că te ții bine? Ai și mai mărunței?..

— Apoi dă, dacă dă D-zeu, ce să facem?

— D-zeu știe ce face, moșule, da cui trebuie și cui poate.

— A fi, domnișorule, răspunse moșneagul, muncindu-se și izbutind însfîrșit să ucidă cu pisoiul un cățel mai îndărătnic de usturoiu.—Ș'apoi toate ar fi, cum ar fi, dar ne minăncă angaralele că tare s'au mai înmulțit de la o vreme încoace. Ii greu de tot, domnișorule, încotro te întorci.

— Ce să faci? moșule, la lume subțire, nevoi multe.

— C'apoi bat-o pustia de lume, că tot mai bine era mai de demult.

— Cine zice altfel? moșule; decît, vezi d-ta, roata lumii se învîrtește și noi cu dînsa.

— He, hei! domnișorule, bine-ar fi dacă s'ar învîrti; da, vezi d-ta, că nu se învîrtește; o 'mpedecat-o nu știu cine și merge de-a sîniușul; cei de de-asupra tot de-asupra, și cei dedesubt tot dedesubt,—răspunse moșneagul aducînd pe fundul scăfîții usturoiul ce se ridicase, la rîsat, pe marginile ei. Ș'apoi bat-o întunerecul de roată, zise el sculîndu-se de jos—că prea te curmă'n două, cînd te apucă dedesubt... Da, de... Se vede că ce-a orînduit D-zeu, minte de om nu poate să disfacă, inchee moșneagul luînd cu degetul din usturoiu și gustîndu-l de sărat.

Pe fundul de lumină, se desprînse din noapte înfățișarea zburlita a unei căpiți de fin, ce părea că merge singură. Cînd căpița sosi lingă noi și se rostogoli în i la o parte, Vasile resări de sub dînsa în picioare, cu pălăria turtită și plin de pae de sus până jos. Ghița, cu peptul desfăcut și roș, cu fața dogorită și asudată de căldura focului, răsturnă și el, pe o năframă albă, din ceaunul negru, o mare și ferbinte mămăligă oacheșă. Moșneagul se trase mai de-o parte, își spală minile și le șterse de poala cămeșii, apoi, descoperindu-și capul, se îndreptă cu fața spre răsărit, rămase un minut în picioare și neclintit în băteaua mișcătoare și roșietică a focului, șopti ceva din buze, își făcu trei cruci smerite și mari și, luînd strachina cu drele și urechiuși și scăfița cu usturoiu, veni de se așeză pe iarbă lingă naframa cu mămăligă. Flăcăuanii se așezară și ei împrejur, cu pălăriile pe cap, fără să se spele, fără să-și facă cruce...

Și-mi trecu, în o singură clipă, pe dinaitea minții adîncă prefăcere și nestatornicie a lucrurilor..

— Progres.. regres.. cugetam eu pișcînd din mămăligă și căutînd loc și pentru două degete ale mele printre cele vr'o cincisprezece, spre a muia și eu o urechiușă în mojdeiul prea sărat din fundul scăfîții..

Oricum, dar Ghiță mai ales, avea cea ce s-ar putea numi, în unele împrejurări, „pitorescul mîncării“. Cele patru degete țapene ale dreptei sale, abătute țapăn în jos pe podul palmei, se înfingeau cu îndemănarea unei vechi obiceiuinți și, ca un hirleț viu, numai atîta surpau din malul mămăligii, cît era de nevoie ca să alcătuiască din dărîmătură, cu tiparul palmei, un gălățuș lung, rotund și dastul de gros, pe care, însoțindu-l de cîteva drele sau urechiuși muete în mojdeiu, îl arunca, făcîndu-i vînt, în pustiu guri sale, unde ființa lui se mistuia fără de urmă... Cel mult dacă păreții gîtului se întindeau înainte și se fereau înlături din cale-i, spre a-i deschide drum mai larg spre pîntecele adînc al lui Ghiță. Și dacă ochii lui Ghiță lăcrămau sub apăsarea și dacă fața lui Ghiță se înroșia sub truda înghițitului, toate acestea nu puteau fi socotite decît ca dovada unei lupte voinicești dintre Ghiță și gălățuș.. Iar un *goyîtt* (înghițit) îndușit și la răstimpuri deopotrivă de scurte era singura înștiințare, că strîmturile gîtului au fost biruite...

Rupsei o bucată de mămăligă și o arunca în cinelui, care stătea pe labe, mai departe.

— Nu, măi Tărcuș, și vezi de te împacă și tu cu Piscuța. Cine-i de vină, dacă tu vrei numai decît s'o săruți pe bot?

Cinele se uită țintă la mine, stătu puțin pe gînduri, apoi luă binîșor mămăliga și se duse cu ea mai în umbra, sub poala pădurii.

Iar cînd flăcăoanii și moșneagul, fiecare învălit în sumanul său, se lungiră, spre odihnă, pe lângă foc, mă înfășurai și eu în mantaua mea și, cu capul pe desagi, mă înmormîntai, spre același sfîrșit, în căpița de fin, dar mai la oparte din bataia focului și cred că saltelele biblice ale regelui Solomon nu erau nici mai moi nici mai mirositoare decît așternutul meu de iarbă îmbalsămată și cosită din ajun. Și dacă înțeleptul rege își odîhnea privirea lui molatecă pe chipul aievea și mîngîios al oacheșii regine din Saaba, de ce adică visurile mele să nu fi tot și ele înflorate de chipuri tot așa de dulci și tot așa de mîngîioase și de oacheșe ca și acel al tinerei regine din țara fericită a mirzinelor?

Cînd mă deșteptai, virfurile înalte și ascuțite ale brazilor din prejur răsăreau din umbră și, ca niște săgeți neclintite de aur, spîntecau văzduhul limpede... Soarele se ivise de mult pe ceruri. Mă uitai împrejur, moșneagul și flăcăoanii nicăiri.. Cînd mă sculai, îi zării pe tustrei cosind în fundul deia deal al poenii, moșneagul în frunte și băetanii după el. Pusei șeaua, încălecai și mă abătui pe la cosași.

— Buna dimineață, moșule, și noroc bun—strigai eu de departe, cătră moșneag.

— Multămin d-voastră, domnișorule—răspunse el cu glas așăzat și destul de ridicat, ca să-l pot auzi.

Și pînă ce să mă apropii eu, moșneagul începse copoartia în pămînt, scoase cutea din tîoc și începui să-și ascută coasa pe palmă.

— Tot alba la roată, moșule, tot? Zisei eu cînd fui lingă moșneag.

— Apoi, dă, domnișorul, minjii la praștie, pînă s'or mai da și ei la ham; așa a lăsat D-zeu—răspunse el virînd cîtea în tioc—or să ajungă ei și la roate, n'aibă grijă!...

Și scuișind în palme, se pregătea să vire coasa în iarbă. Șosei din pungă niște bani.

— Ține, moșuie—zisei eu dîndu-i moșneagului—de cumvați s-o rupe coasa să-ți cumperi alta nouă. Și acuma te rog să-mi arăți prin pădure vr'o potecă de picior, pe unde a-și putea merge călare.

— Da unde vrați să mergeți, domnișorul?

— Ți-am spus, moșule, că știu de unde vin; dar unde mă duc, mai nu știu, nici prea vreau să știu; vorba e să mă duc. De astădată moșneagul se uita cu totdinadinsul țintă la mine și mă măsura din cap pînă în picioare, cu Pisicuța cu tot.

— Apoi dă, domnișorul, dacă-i așa, uite, apucă și d-ta pe poteca asta la deal; dacă nu-i rătăci, ai să eși la schit.

Și-mi arătă spre deal gura strîmtă a unei poteci, ce se deschidea în desîșul pădurii.

— Apoi, mai rămîneți sănătoși și cu bine, oameni buni, zisei eu dînd călcăe Pisicuții la deal.

— Să mergeți sănătoși, domnișorul, cu bine; răpunseră tustrei într'un glas.

Și intrai pe sub poala pădurii, în gura potecii.

«Dacă nu-i rătăci, ai să eși la schit»... Aceste vorbe ale moșneagului îmi răsuna încă în urechi... Va se zică, mai întăi puteam rătăci, și al doilea, prin împrejurimi se afla un schit: cu alte cuvinte, una rea și una bună... De cît, rătăcește cineva cînd are o țintă și, greșind drumul, n'ajunge pînă la ea; pentru mine, deci, care mergeam la întimplare, cuvîntul de „rătăcit“ nu putea, prin urmare, să aibă nici un înțeles. Schitul!... Schitul era altă vorbă: de ajungeam pînă la el, bine; de nu, tot bine; iată-mă, dar în regulă cu mine însumi, din toate punctele de vedere. Și cum șerpuia poteca la deal, după cum îi venea mai la îndămină, față de indoiturile largi ale pămîntului de sub dînsa, tot așa și Pisicuța șerpuia la pas, suflînd des și opintindu-se din greu, cînd drumul suia mai pieptiș. Brazilii suri și neclintiți, cu trunchiuri netede și goale se ridicau încremenți și drepti pînă la înălțimi amețitoare; iar din bolta ciuruită de umbra neagră-verde, alcătuită de crengile lor îmbrățișate sus de tot, ca prin o sită deasă, se cerneau în liniștea largă a pădurilor picături de cer albastru; și fulgi nestatornici de lumină aurie cădeau peste mine de pretutindeni. De jur împrejur, privirea ți se oprea pe fundul pădurii, ca pe un zid de umbră depărtat; ai fi zis că te afli sub o imensă boltă de templu sprijinită pe mii de coloane, din înălțimea căreia cu greu mai străbătea în lăuntru lumina ogivală a cerului. Cheptănușii mici și negri cu gulere roșii și verzi, luncău în spirale tăcute și iuți pe trunchiul arborilor în sus; veve-

riți negre și roșii, cu cozi stufoase și lungi, din încheetura înaltă a unei crengi, își cumpăneau sborul spre copacul dinpotrivă; ciocănatori și ghionoaie cu pliscuri de oțel tocău în arbori și pădurea largă răsuna a sec... Peste creșteul înalt al brazilor, luna vintul ca un riu nevăzut și, tăindu-se în frunza lor ascuțită, trimetea până în depărtare tinguioase și prelungi note de orgă. Din toate părțile tăcere solemnă, de pretutindeni liniște sfântă.....

...Cu pas rar, minat de gânduri
Și de triste cugetări,
Caut, codrule, în sinu-ți
Singuratice cărări...

Și pe cea mai tăinuită,
Fără țintă, neoprit.
Mă tot duc... minat de jale
Și de Joru-mi însoțit...

Ah! de ce nu pot în umbra
Și'n misterul tău cel sfânt
Să găsesc durerii mele
Pașnic și etern mormint?..

De ce murmurul de ape,
De ce freamătul de frunze,
Șoptesc graiul plin de farmec
Răsărit pe-a sale buze?..

Raza cerului pierdută
Prin desişul de păduri,
De ce-mi pare izvorită
Din cereștele-i priviri?..

De ce floarea ce se 'ndoae
Sub a vintului suflare,
Mi-amintește al ei molatec
Mers și dulce legănare?

...Și de la deal, un român c'o traistă 'n băț, scobora la vale pe poteca strîmtă.

— Buna ziua și cale bună, prietene,—zisei eu cînd fu în dreptul meu.

— Mulțămim dumilor-voastre, domnișorule,—răspunse el uitîndu se cam sfios la mine.

— Da' ce ai în traistă?

— Ia vr'o doi chitici de păstrăv, să ertați, îngăimă el, luîndu-și căciula din cap.

- Și-i aduci de departe?
- Tocmai de pe Asău, domnișorule.
- Și unde-i duci?
- Apoi dă, unde putem și noi, domnișorule; ia, mai prindem și noi cite o para, două, pentru cele nevoi.

— Va se zică ți-s de vinzare?... ia sa-i văd?

Și românul scoase din traistă vr'o zece păstrăvi, tot unul și unul de mari.

— Ce să-ți dau pe ei?

Și fiindcă o manta lungă și o pălărie mare eftinește de multe ori marfa în pădure:

— Apoi dă, domnișorule, cit v'a lasa inima...

— Nu; cit cei?

Românul se uita lung la mine...

— Ia vr'un leu de parale, dacă vi-i cu voea dumilorvoastre.

Scosei doi lei și-i dădui românului, care rămase nedumerit.

— Acuma, fă cumva, te rog, și mi-i înșiră pe-o sucea, ca să-i pot duce.

Românul scoase iute un briceag, tăia o crenguță subțire de brad, o curățî, o ascuți la un capăt, și-mi înșiră păstrăvii pe ea, virindu-li-o prin urechi la fiecare.

— Apoi, foarte mulțumesc și inergi sănătos prietene, zisei eu dînd calcăe Pisicuții la deal.

— Să mergeți sănătoși și foarte mulțămim, răspunse românul plecînd la vale.

Și mergeam ducîndu-mi prînzul înșirat pe nua.

Cînd soarele fu pe la ameză, chibzuii un loc în pădure, mai la o parte, și-mi așezai lagărul de zi. Cu prilejul acesta, mă incredințai, că nu eram tocmai lipsit de oarecare talente culinare: înjghebai iute un foc mare, spintecai și curății păstrăvii pe dinlăuntru. îi înșirai pe o țigla cit toate zilele de lungă și, în mai puțin de jumătate de ceas, prînzul meu fu gata; scosei niște pine uscată ce mai rămăsese în desagi, sarea și piperul nu-mi lipseau, și peste altă jumătate de ceas, mai ferecat decît un derviș și mai moale decît un boa-constrictor, stăteam lungit la umbră, cu capul pe desagi... E așa de ușor să fii fericit!... cu condiția numai, ca să nu schimbi nebunia ta nevinovată pe min-tea ridiculă și nesărată a celor cumînți...

Toate ca toate; dar încotro apuci, cînd poteca se destace înaintea ta ca o cracatiță cu picioarele împrăștiate pretutindeni sub desiușul pădurii, și, mai cu samă, ce te faci, cînd soarele prea grăbit, parcă se pleacă la vale, dincolo de piscurile munților din potrivă și te lasă în voea umbrelor, care dau chioare peste tine?... Mă oprii la respintie, pe un gheb al muntelui și, după o scurtă chibzuire, apucaii la vale, pe una din poteci, care mi se păru mai umbiată. Nu înoptase încă de tot, cînd întimplarea mă scoase mai la limpeziș și norocul mă făcu să dau peste o așezare omenească, despre care nu-ți puteai, deocamdată, da cu sooteala, cam ce ar căuta și ce rost ar avea pe

locurile acelea... O casă mică, cu înfățișare destul de curată pe dinafară, cu prispă pe dinăente, acoperită cu scinduri, împrejmuită cu un gard de răzlogi și, în ograda strîmtă, pe cit puteai deosebi prin umbră, citeva straturi, fie de ceapă, fie de usturoiu, ba și niște tufe mai mari la o parte, care puteau, prea bine, să fie cartofe.—Și fiind că dinlăuntru licăria prin fereastră, jumătate de stică, jumătate de hîrtie, o lumină slabă spre afară, descălecai și începui a bate cu pumnul într'un răzlog al gardului, care se cutremură și răsună a sec. Ușa casei se deschise și, pe fundul de lumină slabă al privazului ei, se zugrăvi repede, în linii de umbră, chipul mărunt al unei femei.

— Da' cine-i acolo?... Cine bate?—întrebi ea de departe cu un glas stîns, care totuși se silia să fie ascuțit și înțepat.

— Cine să fie?... Ia ea, om bun, dragă jupineasă; am ră-tăcit drumul și m-a apucat noaptea aici; te rog să mă primești să min la d-tă până dimineată.

Și fiindcă femeea păru că stă pe gînduri :

— Da, ia poftim, te rog, mai incoace—adăogai eu.

Femeea veni lingă gardul nu tocmai nalt și, fără să zică nimic, mi se rîta în față deaprcape, lung și cercetător, apoi ridică în sus un cerc de gînj, ce îmbrățișa doi pari alăturați ai gardului de răzlogi și împinse în lături și tîrîși o poartă lungă tot de răzlogi.

— Buna vremea și bine-am găsit—zisei eu intrind pe poartă cu Piscuța de dirlogi.

— Mulțămim d-voastre—răspunse ea dînd poarta la loc—numai nu prea avem loc de mas—adăugă ea venind în urma mea.

— Pentru oameni buni, este loc, dragă jupineasă, și într'o găoace de nucă; vorba e să trecem noaptea cum om putea.

Luai șeaua și desagii din spetele Piscuței și îi pusei pe prispă; iar pe ea o legai, deocamdată, de un răzlog al gardului.

Cînd intrai în casă, mă încredințai că, în adevăr, ioc de mas nu prea era... Toată lungimea păretelui din fund, dacă lungime s-ar fi putut numi, era prinsă de o laviță îngustă, care-și arăta, pe alocurea, goliciunea-i unsuroasă de sub spărturile largi ale unui lăvicer vechiu, cu care, chipurile, era acoperită; după ușă o cofă cu apă; dela marginea de deasupra a ferestrei până la încheetura despre ușă a păretelui, o scindură scurtă, scorojită și îngustă se cumpănia, în chip de poliță, pe două cue lungi de lemn; pe poliță citeva hîrburi vechi și afumate, iar printre hîrburi fărâmiuri uscate de mămăligă oacheșă; în colțul din potrivă și sprijinit pe un pop de brad, se ridica un horn mic cu vatră rece, puștie și fără cenușă, iar pe vatră clipea, mijind, un capăt de luminare de său într'un poponeț de lut...

Ș'atîta tot.

Iar cînd întorsei privirea, ca să fac mai deaproape, și la lumina poponețului, catagrafia mai amănunțită a gazdei mele... mă lovi amețeala... Ce voiți? M'am simțit, în totdeauna, răsturnat cu picioarele 'n sas, cînd am auzit un clapon cîntind cu-coșește sau am văzut o femeie cu musteți!...

Nu mai încrăpe indoeală—cugetam eu—că Natura în iuteala zămislirii, se zăpăcește și ea citeodată... Altfel cum s'ar putea tălmăci, că se găesc pe lumea aceasta oameni spîni și femei cu musteți?

Așa dar, gazda mea avea musteți... și cînd zic aceasta, înțeleg două șfichiuri de păr sure și lungi, care se prelingeau în jos de pe amîndouă laturile buzei de deasupra; ceea ce, în alte împrejurări, s'ar fi putut numi față, era, de astădată, o alcătuire imponcișată de ciolane, peste pudoarea cărora sta așternut un săftian galben, cum îl apucase vremea: boțit pe alocurea sau întins până la lustru, cînd îl înțepa pe dedesupt vreun ciolan mai ascuțit... Și nu știu cine să fi fost tras în lături de cele două șfichiuri de musteți, ca de cele două baeri ale unei pungi, de strînsese așa de ascuțit și în creți așa de mulți și de mărunți, gura rotundă și în formă de smochină sbircită, a gazdei mele... de sub o cîrpă murdară și sucită pe cap, țîșnea, în toate părțile, păru-i aspru, sur și spăriet: de sub streșina întunecoasă și pastie a sprincenelor și de amîndouă laturile de deasupra ale unui nas scorjît de vechime, licăreau adînc și tremurător ochii ei mici, rotunzi și slab însuflețiți de o lumină umedă, stoarsă și spălăcită... Și de n-ar fi fost decît numai o piscătură de babă și numai cît o șchioapă de înaltă, ai fi zis că duce în cîrcă jumătate din globul pămîntesc... Așa de mare și de rotund era ghebul din spetele ei!...

— Și stai singură, mătușă, în pustietatea asta?—o întrebai eu.

— Ba nu, dragul mamei, stau cu hică-mea și cu Gligore. Înțelegi că Gligore trebuia să fi fost feciorul ei.

— Apoi nu văd pe nici unul; sint duși undeva?

— Gligore-i dus de azi dimineată prin pădure, că-i pădurar; hică-mea trebuie să fie și ea pe-aici, dacă nu s-a fi culcat pe-a-fară, pe undeva.

Ar fi urmat, deci, să mîn singur, cu baba 'n casă... Și aș fi făcut aceasta cu atît mai bucuros, cu cît pentru întăia oară în viață mi se înfățișa prilejul de a minea între aceiași părăi cu.... Mama Pădurii... Decît lavița era așa de scurtă și de îngustă, lăvicerul de pe ea așa de spart și de plin cu bănueli; pe jos, modilicile uscate de glod așa de dese și de tari; pe sub coșcoviturile de pe părăi atîtea legiuni de ploșniți autoctone trebuiau să fi mișuit!...

— Apoi bine, mătușă dragă—zisei eu—însfîrșit, de mas om face ce-om face; vorba e, cum o scoți la capăt, cînd ți-i foame la vremea asta?...

Trebuie să mărturisesc în treacăt și nu spre cea mai mare glorie a mea, că, la drum, umbra mea, se ține nu se ține de mine, dar foamea nu mă slăbește, cum nu-l slăbește pe crocodil... Și, mai cu samă, să mă culc flămînd?... O! aceasta n-ași fi făcut-o nici în ruptul capului, de-aș fi știut că-mi rod baba și rămîn fără gazdă...

— Nu cumva ți se întimplă—adăogai eu—ceva de-ale mîn-

cării la îndămină, măcar cît de cît? Nu degeaba, bine înțeles.

— Vai de mine, dragul mamei, d'apoi ce să-ți dee mama să mininci? Ia. Gligore cînd ne-aduce de pe unde umblă el, mai imbucăm și noi cite ceva.

— Bine? Da vre-o mină de făină, vre-o cartofă, vre-o ceapă, ceva, nu găsești d-ta pe nicăeri, mătușă dragă?

Și scărpinîndu-se drept în creștetul capului cîrpa, pe care o mai suci o bucată:

— Dă... ba așa—îngăimă ea cu glas trăgănat—poate tot s-a găsi ceva; numai dacă te i mulțami, dragul mamei.

— Da m-oii mulțami, mătușă, cu ce-a fi, numai să fie.

Se întoarse, se înalță pe virful degetelor și, întinzînd după horn o mină uscată și unghă, trase afară o legătură ce părea a fi cu făină și o puse pe vatră; apoi eșind în ușă:

— Fă Anițo, făăă... Hei! n-auzi Anițoooo!... inceptu ea să strige cu un glas de pinză nouă și sclivisită, ce, parcă s'ar rupe pîrînd.

O pauză, și de nicăiri nici un răspuns.

— Fă, Anițoooo!...—pauza—dare-ar boala'n tine! Iar te-ai pus cu găinile la dughit... minca-te-ar lupchii să te minince!...

Nici un răspuns.

Baba scobori pragul și dispăru. Peste citeva minute, se întoarse și intră înlăuntru, iar în urmă și priponită parcă de ghebul ei prin firul subțire și nevăzut al unui fluid magnetic privavol ingust al ușii se umplu cu un fel de dihanie, căreia cu greu i-ai fi putut hotări un loc pe scara lungă a viețuitoarelor... Ceea ce baba înțelegea sub numele mîngios de «hică-meă» era, de astădată, un soi: *Quasi modo* de gen femeesc, pentru alcătuirea căruia natura sleise, cu dărnicie, toate comorile sale de monstruozițată... Astfel, între niște umere largi și fără nici o inclinare în jos, lipise, fără mijlocirea gitului, un cap cit o stamboală de mare, sau, mai bine zis, o clae de păr negru, aspru și incilcit la un loc cu puele murdare și gălbii ale strohului cald, din care chiar atunci se părea că eșise; pe aceeași linie cu bolta frunții înguste și sub cele două arcuri negre ale unor sprincene stufoase, zvirlise, ca cu mistria și la întimplare, două priviri albicioase și holbate, din care o încremenire hipnotică stînsese, parcă, orice lumină; nasul, tupilat și cu pîntecele la pămînt, își ridica în aer numai nările sale imense și largi, deasupra unei guri spintecate până la urechi; iar de sub buzele-i groase, veștede, cărnoase și răsfrînte una 'n sus și alta 'n jos, înaintau, spre afară, două raghile rari de dinți ruginiți; cîneștii, mai îndrăzneți, încălecaseră peste amîndouă încheeturile umede și lucitoare ale buzei dedesubt; pe dreapta și de sub barbă, alina greu și nodoros, până din josul sinului, o traistă vie de piele caldă cu pete galbene, vinete și roșii... Și de n'ai fi știut că aceasta e o gușă, ai fi zis că duce în brațe un copil schilod și neisprăvit.

Înțelege, deci, oricine, că nu suferii pe Anița să se ames-

tece în bucătăria mea : singur răsai de pe ceaun rămășițele de coajă uscată ale unei vechi mămăligi, singur mi-i clătii cu apă și singur mi-l așezai pe cei cițiiva bolovani înșiruți, ca pirosții, în jurul unui foc, aștat afară de Anița : iar când apa începu a fierbe, tot singur aruncaii în ceaun pumnul de făină ce aveam la îndămină, singur curatii și tăiaii în falii subțiri citeva cartofe și o ceapă, ba, dacă nu ma înșel, toi singur hăcuii pe palmă citeva fire de mărar și le aruncaii pe toate în apa care clocotea umflată cu făină, cu tot... Și de multe ori stau eu și mă gândesc, cum de-și greșește cineva menirea, citeodată!!... Unde-ași fi eu astăzi, de mă faceam bucatar!... Iar când răsturnai, pe niște foi late de brustur, mămăliga mea heteroclită și începui a cărăbani din ea cu o foame de lup, mă încredințai că pot exista descoperiri și mai mari decit ale lui Kepler sau Kopernic... Mincai și, în loc să-mi spăl minile, frecai după legea artei, palmă de palmă, iar mămăliga lipită de ele, căzu cernindu-se în ciuciuții uscați și mici, ca un fel de libațiune postumă pentru zeitățile flămînde ale pădurii!...

Până ce baba și cu Anița să mai trebaluească nu știu ce, dădui ocol casei, spre a chibzui un loc mai potrivit pentru cvarțirul meu de noapte și, spre marea mea bucurie, descoperii dîndos și la lumina unui chibrit, o poeată de scînduri plină cu fin, bine închisă de toate părțile afară de ușa care stătea în laturi.

Sententia compos voti!...

Ar fi strigat cu entuziasm Horatiu, dacă și el ar fi avut ca mine prilejul fericit de a fi cal pentru o singură noapte măcar.

Cu greu, nu e vorbă, dar înduplecai în cele din urmă pe baba mea, să-mi îngăduie de a minea peste noapte în poeata cu fin...—Ba că am să-i imprăștii finul, ba că Piscicuța o să-i minince finul, ba că o să arunc, cine știe cum, vre-un chibrit în fin și o să-i dau foc casei, ba că ce-are să zică Gligore, cînd s-a întoarce și-a auzi...

— Iai ascultă, mătușă dragă, — zisei eu tîind scurt scînciturile babei mele, — mai întai de toate o să-ți plătesc orice stricăciune și pagubă ți-aș face în finul d-tale. Cit despre Gligore să-i spui că a trecut silvicultorul pe aici și că a mas peste noapte în poeata lui cu fin, acum înțelegi?..

— Da... nea-ta... ești?..

— Ei da! Eu sint mai mare peste păduri, altfel ce crezi d-ta c'aș căuta eu pe-aici?..

— Apoi atuncea mîi, mamă, unde vrei și să ne ertai, că dă, noi nu știm...

— Nu face nimica, mătușă dragă.

— D'apoi n'o să avem ce vă da de așternut...

— Nu te supăra cu nimica, mătușă dragă, am tot ce-mi trebuie; du-te de te culcă.

Baba intră în casă și trase ușa după dînsa, Anița rămase afară și se perdu în noapte, eu umflai șeaua și desagii și intrai în poeata cu Piscicuța de capăstru...

Aprinsei, în loc de lampă, fitilul cu benzină al unei mici chibritelniți de buzunar, legai pe Pisicuța într'un colț al poeziei, îi aruncași dinainte un braț bun de fin, închiseși și întepenii ușa pe dinlăuntru cu un par zdravăn, puseși șeaua în loc de pernă și, înfășurat în manta, mă trintii spre odihnă în finul moale și adinc... Stinsei lumina.

Cit voi fi dormit nu știu, destul că într'un tîrziu mă deșteptai, sau cam așa ceva mi se păru că se întimplase cu mine... Știu eu?... Poate că nu sfîrșisem de visat încă vre-un vis îndărătnic ce ținea morțiș la integritatea sa și'și mîcî, deci, fără sfială fantasmagoria lui peste hotarele pipăite și aievea ale treziei mele... Se poate!.. Mai știi?... Oricum însă, auziam sau mi se părea că aud, cel puțin, acum din înaltul cerului, acum din adîncul pămîntului, acum de aproape, acum de departe, o muzică, o orchestră, o fanfară... mă ridicai într'un cot prin întuneric și ascultai.. Da! O instrumentație bizară din concertul careia nu lipsea nici piculina, nici oboiul, nici trîmba, nici flighehornul, nici contrabasul, nici ocarina, nici flautul, nici doba cea mare și mai cu samă cimpoiul, care acum se umfla cu țîpet înalt de trișcă crăpată, acum se desumfla cu fosăit de giscă sau de cucuveică ce doarme sub o streșină de biserică... Și nici într'un chip nu puteam prinde cu urechea depărtarea dela care venea această bizară orchestrație wagneriană... Poate că visam încă... mă pipăii, mă scuturai cu amîndouă degetele cele mici în fundul urechilor, ba, mi se pare, că-mi arsei și o palmă prin întunerec... Unde!.. Eram deștept după toate regulile!.. și cu toate acestea fantastica simfonie, minată cînd incoace, cînd încolo, de lunecarea ne statornică a unor valuri de vînt, se juca, parcă, de-a prinde-mă cu zăpăcitul meu auz.. Sau poate.. Dar ce să caute pe locurile acestea și la vremea asta vre-o oaste cu muzica'n frunte?... Dar dacă?... Și în inchipuirea mea, cuprînsă de groază, mi se părea că văd pe babă cu botul mult mai ascuțit, cu părul mult mai spăricit, cu mustețile mult mai lungi și cu doi cărbuni aprinși în loc de ochi, cum, sub lumina roșietică și fioroasă a lumii, diriguește, cu o vargă de aluu, un taraf negru de duhuri necurate.. Sării ars în picioare, prin întunerec, drept în mijlocul poeziei... Să aprind chibritelnița?... Ar fi fost lucru necugetat: Știu eu ce putea să fi fost afara?... Bijbiind și tiptil mă apropiei de ușa, lipii urechea și ascultai.. Sus în aer țîpa o trîmbiță cu sunet rupt, în podul poeziei răsuna o trîmbiță, din spre pădure surla un cimpoi cu toate triștile sale, la stînga țîpa o piculină, sub picioarele mele fosăia ceva repede greu și mîdușit.. Căutai să mă acăț de ceva ca să mă suiu mai sus... Nu găsiți nimic.. îmi veni ameteală... Nu știu ce făcui, dar făcui ceva... poate că-mi făcusem cruce... poate... știu atîta că mă trezii în mîna cu chibritelnița aprinsă... «Alea jacta est»... Sinuncii parul, deschiseși ușa și eșii afară... Și cred că în clipa aceea, omenirea număra un erou mai mult... Și iar ascultai, într-o mină cu chibritelnița și în cealaltă cu degetul pe trăgătoarea revolve-

rului... Fanfara se depărta și din concertul infernal, cel mult dacă mai străbătea până la mine, de peste intunerecul pădurilor, biziitul depărtat și nehotărit al cimpoiului. Tot nedumerit, dar cel puțin mai liniștit, intrai în poeată... N-apucăi bine să pun mâna pe ușă și s'o închid, și fanfara începu de pretutindene mai îndrăcit... O reacțiune se produse în toată ființa mea, și furia luă locul fricei... eram pe punctul de a descărca în toate părțile cele șase focuri ale revolverului meu, când, în inconștiența mișcărilor mele, privirea mi se îngropă în lipsa neagră a unei scinduri din susul peretelui din potrivă... Poeata era despărțită în două și pentru o clipă, cel puțin, mi se păru că pe spărtură izvorăște diabolica fanfară până la mine. Iute ingrămădii fin peste fin, Pelionul peste Ossa, mă suii, mă acățai, mă înălțai și ajunsei la spărtură... Inaintai chibritelnița și virii capul. Privii în lături... privii în jos... Și acum mă mir că n-am rămas petrificat: Silită de căldura culcușului său de pae și fără teamă de privirile oarbe și discrete ale nopții, fără grijă și cu fața 'n sus dormea... Anița; și... Și mă mir și acuma că n'am rămas petrificat: iar din gura ei cu umflări și desumflări ritmice, izvora infernala fanfară...

— Ptiu... ucigă-te crucea!...

Retrasei din spărtură capul cu chibritelniță cu tot și mă culcai din nou, dar nu mai putui adormi.

Dimineată, până'n zua, dădui babei ce dădui și apucaii la vale pe poteca din pădure.

— Hm! Ș'apoi să mai zică cineva că istoria cu capul Meduzei e o poveste!...

Fără voce, întorsei capul și privii îndărăt... nu mă urmărea nimeni.

C. Hogaș.